

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 63 hallituksen esityksestä laiksi yksityisen työnantajan kansaneläkemaksun poikkeuksellisesta alentamisesta vuonna 1991 annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunta on 8 päivänä helmikuuta 1991 lähettänyt sosiaalivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 324 laiksi yksityisen työnantajan kansaneläkemaksun poikkeuksellisesta alentamisesta vuonna 1991 annetun lain 1 §:n muuttamisesta.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina hallitusneuvos Tuulikki Haikarainen sosiaali- ja terveysministeriöstä, vanhempi budjettisihteeri Paavo Kytömäki valtiovarainministeriöstä, osastopäällikkö Antti Arola ja toimistopäällikkö Hannu Häyry kansaneläkelaitoksesta sekä apulaisosastopäällikkö Reijo Vuorento Suomen Kaupunkiliitosta edustaen myös Suomen Kunnallisiittoa.

Esityksessä ehdotetaan yksityisen työnantajan kansaneläkemaksu alennettavaksi loka-kuun alusta joulukuun loppuun 1991 yrityksen pääomavaltaisuudesta riippuen 2,15, 3,45 tai 4,05 prosenttiin ennakoperinnän alaisen pal-

kan määrästä. Yksityisen työnantajan kansaneläkemaksun alentaminen vähentää yksityisten työnantajien maksurasitusta ja kansaneläkelaitoksen tuloja noin 420 miljoonaa markkaa. Vastaavasti lakiehdotus lisää valtion suorittamaa kansaneläkelain 59 §:n mukaista valtion takuusuutta vuonna 1991 noin 140 miljoonalla markalla.

Valiokunta toistaa 5 päivänä joulukuuta 1990 mietinnössään n:o 55 lausumansa kannanotot sosiaaliturvan rahoituksen vakaudesta, työllisyyden tukemisesta ja kunnallisten palvelujen kilpailukyvyistä.

Hallituksen esityksen perusteluissa esitetyistä syistä sosiaalivaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Näin ollen valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Helsingissä 11 päivänä helmikuuta 1991

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Skinari, varapuheenjohtaja Louvo ja jäsenet Ala-

Harja, Alaranta, Hurskainen, Koistinen, Kärhä, P. Leppänen, Mäkipää, Rantanen, Rinne (osittain), Stenius-Kaukonen, Taina ja Väistö.

Vastalauseita

I

Hallitus on lakiesityksellään yksityisen työnantajan kansaneläkemaksun poikkeuksellisesta alentamisesta vuonna 1991 tullut Suomen Kes-

kustan kannalle. Keskusta äänestyytti viime joulukuussa eduskuntaa siitä, että kansaneläkemaksun alennusta olisi jatkettu tämän vuoden

loppuun asti jo silloin eikä alennusta olisi keskeytetty syyskuun lopussa, kuten hallitus esitti. Hallituspuolueiden kansanedustajat äänestivät esityksemme nurin. Samat kansanedustajat äänestävät nyt silloisen vastalauseemme mukaisen hallituksen esityksen puolesta.

Me perustelimme joulukuussa tämän hallituksen esityksen mukaista esitystämme näin: ”Hallitus on perustellut esitystään sinänsä oikein, että taloudelliset näkymät yritysten kilpailukyvyn suhteen ovat heikkenemässä ennakoitua nopeammin. Sen vuoksi onkin perusteltua alentaa työnantajan kelamaksua työllisyys- ja tukemiseksi. Erittäin suuria käytännöllisiä ja hallinnollisia ongelmia aiheutuu kuitenkin siitä, että alimman maksuluokan eli yhteensä yli 100 000 työnantajan maksama kela-maksu muuttuu vuoden aikana alennusten johdosta kaikkiaan kolme kertaa, vuoden alussa, heinäkuun alussa ja lokakuun alussa. Tämä merkitsee lisätyötä sekä työnantajille että kansaneläkelaitokselle. Muutoksista saattaa aiheutua sekaannusta ja virheellisyyksiä maksujen tilityksissä. Olemme valiokunnassa ehdottaneet, että jo aiemmin päätetyt ja tämän hallituksen esityksen mukaiset alennukset olisivat

voimassa vuoden 1991 loppuun saakka. Se olisi perusteltua senkin vuoksi, ettei ole näköpiirissä sellaisia seikkoja, jotka puoltaisivat yksityisen työnantajan kelamaksujen korotusta vuoden 1991 loppupuolella.”

Esitimme jo joulukuussa alimman maksuluokan prosentin laskemista 2,15 prosenttiin, minkä esityksen toistamme tässäkin yhteydessä.

Alennus kohdistuu vain yksityisen työnantajan maksamiin kelamaksuihin. Sosiaalivaliokunta kiinnitti joulukuussa yksimielisesti huomiota siihen, että kunnallisten palvelujen ja varsinkin kunnallisten liikelaitosten kilpailu-asema suhteellisesti heikkenee. Hallituksen esitys ei korjaa tätä epäkohtaa. Ottaen huomioon kunnallistalouden heikentynyt tilanne tulee julkisen sektorin sosiaaliturvamaksuja pikaisesti alentaa.

Edellä olevan perustella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

yksityisen työnantajan kansaneläkemaksun poikkeuksellisesta alentamisesta vuonna 1991 annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan yksityisen työnantajan kansaneläkemaksun poikkeuksellisesta alentamisesta vuonna 1991 28 päivänä joulukuuta 1990 annetun lain (1364/90) 1 § seuraavasti:

1 §

Poiketen siitä, mitä kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta 30 päivänä marraskuuta 1990 annetun lain (1024/90) 3 §:n 2 momentissa on säädetty työnantajan kansaneläkemaksusta, työnantaja suorittaa, niin kuin siitä erikseen säädetään, työnantajan kansaneläkemaksua 2,40 prosenttia 1 päivän tammikuuta ja 28 päivän helmikuuta 1991 välisenä aikana sekä 2,15 prosenttia 1 päivän maaliskuuta ja 31 päivän joulukuuta 1991 välisenä aikana ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Jos liiketoimintaa harjoittavan valtionverotuksessa verovelvollisen työnantajan viimeksi toimitettua verotusta varten antamassa veroilmoituksessa ilmoittamien, kuluvan käyttöomaisuuden han-

kintamenoista tekemien säännönmukaisten poistojen määrä on ollut suurempi kuin 300 000 markkaa ja samalla vähintään 10 ja enintään 30 prosenttia hänen samana verovuotena maksamiensa palkkojen määrästä, maksun suuruus on viimeksi toimitettua verotusta seuraavana kalenterivuotena kuitenkin 3,45 prosenttia 1 päivän tammikuuta ja 31 päivän joulukuuta 1991 välisenä aikana ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Jos tällaisen työnantajan edellä tarkoitettujen poistojen määrä on ollut suurempi kuin 300 000 markkaa ja samalla yli 30 prosenttia maksettujen palkkojen määrästä, on sanottu maksu 4,05 prosenttia 1 päivän tammikuuta ja 31 päivän joulukuuta 1991 välisenä aikana ennakoperin-

nän alaisen palkan määrästä. Tarkemmat säännökset maksun määräytymisestä voidaan antaa asetuksella.

Voimaantulosäännös

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1991.

Helsingissä 11 päivänä helmikuuta 1991

Juhani Alaranta
Annikki Koistinen

Matti Väistö
Lea Mäkipää

II

Sosiaalivaliokunta totesi 5.12.1990 antamassaan mietinnössä, ettei se pidä perusteltuna sosiaaliturvamaksujen käyttämistä suhdannepolitiikan välineenä. Kansaneläkelaitoksen rahoitus vaadittiin turvattavaksi vakaalla ja pysyvällä tavalla, joka antaa mahdollisuuden pitkäjänteiseen suunnitteluun. Hallitus ei ole antanut minkäänlaista painoarvoa sosiaalivaliokunnan jo runsaan kymmenen vuoden ajan toistamille kannanotoille sosiaaliturvamaksujen uudelleenjärjestelystä siten, että ne eivät rasita kohtuuttomasti pientä ja työvoimavaltaista yritystoimintaa. Vaikutuksista ei vielä ole tehty minkäänlaista selvitystä, vaikka se on ollut hallituksen keskeinen peruste myönnetuille alennuksille jo yli kymmenen vuoden ajan. Valiokunnan vaatiman selvityksen tekemisen työllistämisvastuun asettamiseksi yrityksille hallitus on sivuuttanut täysin.

Esitys merkitsee yksityisen sektorin työnantajille 420 miljoonan markan lisähelppotusta sosiaaliturvamaksuissa. Tätä on luonnehdittu yritysten "mielenterveysrahaksi", koska sillä ei ole todellista vaikutusta työllisyyden parantamiseen. Kuntien suuremmat vakuutusmaksut erityisesti sairausvakuutusmaksun osalta väärin asettavat kunnat työnantajina epäoikeudenmukaiseen asemaan.

Esitys liittyy hallituksen 8.2.1991 antamaan valtion menojen säästöpakettiin, mutta se vain kasvattaa valtion menoja. Sosiaaliturvamaksujen toteutetut ja ehdotetut alennukset merkitse-

vät, että valtion osuus kansaneläkelaitoksen maksuvalmiuden turvaamiseksi nousee ensi vuonna jo 5 455 miljoonaan markkaan, josta eläkevakuutuksen osuus on 3 863 miljoonaa markkaa ja sairausvakuutuksen osuus 1 592 miljoonaa markkaa. Kansaneläkelaitoksen rahoitus ei siis ole turvattu vakaalla ja pysyvällä tavalla. Hallituksen ajamien säästölakien mahdollistaminen yksinkertaisella enemmistöllä muodostaa uhan, että kansaneläkelaitoksen maksamiin lakisääteisiin etuuksiin yritetään jatkossa puuttua, koska etuuksien rahoitus on jo näin suuressa mittakaavassa siirretty valtion budjetin kautta rahoitettavaksi.

Hallitus esittää kaikkien yksityisen sektorin työnantajien maksua alennettavaksi samassa suhteessa. Tämä ei mitenkään edesauta pienten ja työvoimavaltaisten yritysten asemaa. Tässä yhteydessä ei ole mahdollisuutta esittää laajempaa remonttia sosiaalivakuutusmaksujen perusteisiin, joten ehdotamme vain, että alimman maksuryhmän kansaneläkemaksun alennus 2,15 prosenttiin tulee voimaan jo 1.3.1991, mutta toisen ja kolmannen maksuryhmän maksuja ei alenneta vuoden 1990 tasosta.

Pienyritykset tulisi jatkossa vapauttaa maksuista kokonaan ja turvata kansaneläkelaitoksen rahoitus maksujärjestelmää muuttamalla.

Ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

yksityisen työnantajan kansaneläkemaksun poikkeuksellisesta alentamisesta vuonna 1991 annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan yksityisen työnantajan kansaneläkemaksun poikkeuksellisesta alentamisesta vuonna 1991 28 päivänä joulukuuta 1990 annetun lain (1364/90) 1 § seuraavasti:

1 §

Poiketen siitä, mitä kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta 30 päivänä marraskuuta 1990 annetun lain (1024/90) 3 §:n 2 momentissa on säädetty työnantajan kansaneläkemaksusta, työnantaja suorittaa, niin kuin siitä erikseen säädetään, työnantajan kansaneläkemaksua 2,15 prosenttia 1 päivän *maaliskuuta* (*poist.*) ja 31 päivän joulukuuta 1991 välisenä aikana ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Jos liiketoimintaa harjoittavan valtionverotuksessa verovelvollisen työnantajan viimeksi toimitettua verotusta varten antamassa veroilmoituksessa ilmoittamien, kuluvan käyttöomaisuuden hankintamenoista tekemien säännönmukaisten poistojen määrä on ollut suurempi kuin 300 000 markkaa ja samalla vähintään 10 ja enintään 30 prosenttia hänen samana verovuotena maksamiensa palkkojen

määrästä, maksun suuruus on viimeksi toimitettua verotusta seuraavana kalenterivuotena kuitenkin 4,45 prosenttia 1 päivän *maaliskuuta* ja 31 päivän joulukuuta 1991 välisenä aikana ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Jos tällaisen työnantajan edellä tarkoitettujen poistojen määrä on ollut suurempi kuin 300 000 markkaa ja samalla yli 30 prosenttia maksettujen palkkojen määrästä, on sanottu maksu 5,05 prosenttia 1 päivän *maaliskuuta* ja 31 päivän joulukuuta 1991 välisenä aikana ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Tarkemmat säännökset maksun määräytymisestä voidaan antaa asetuksella.

Voimaantulosäännös

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 1991.

Helsingissä 11 päivänä helmikuuta 1991

Marjatta Stenius-Kaukonen

Pekka Leppänen